

זה היה העולם הזה שהיה

לפני 25 שנה

"העולם הזה": 1011
תאריך: 27.2.1957

הביאור כתבי השבועון את אחד הפרקים האפלים ביותר בפרשת עמוס בן-גוריון, שצין בעדויות שנמסרו במהלך מישפטו של בן-גוריון נגד שורת המתנדבים: חיי ההוללות של סגן המפקח הכללי של המישטרה ובנו של ראש-הממשלה. מדור התיאטרון של השבועון הקריש עמוד למחזה "רון ג'ואן כניהנום" מאת ג'ורג' ברנרד שאו, שהועלה על קדשי התיאטרון הקאמרי. כשער בגיליון: ראש-הממשלה ושר-הביטחון, דויד בן-גוריון.

גליון "העולם הזה" שראה אור השבוע לפני 25 שנה בדיוק, הקדיש את רובו לסיגה מסיני אחרי מיבצע קדש. מאמר העורך סיכם את המזלחה ואת תוצאותיה בקביעה: "חילולי צה"ל הוכיחו את יכולתם הקרבית, את נכונותם להקרבה. הם קצרו ניצחון כשרה הקרב. אחריהם באו המדינאים והפכו את זרם הדפנה לזר-קיצוני". הפיפור "טיקבות בחול" מאת סגן שימשון עופר (מי שהיה מאוחר יותר סופרו הצבאי של "רבר") פורסם אחרי שזכה בפרס הראשון של תחרות "העולם הזה" לספורים על עלילות סיני.

הראשון בסדרת מאמריו של העורך, "אירופה 1957", תרת הכותרת "קרו הזה ומגפיים" תאר את תורכה ואיסטמבול - התחנה הראשונה בסורו. תחת הכותרת "לילה בהירש השחור"

נאום הנסיגה של בן-גוריון * אחדות העבודה

נגד הנסיגה מסיני * עקיבא נזק במעצר

העם

האגוז המר

מתוך מקלט הרדיו שפעו המליצות היו תוקפניות, אשר דיברו על רצון הגורל, על צורך השעה ועל הצדק. היו אלה דברי ראש-הממשלה, דויד בן-גוריון, שהשיב לארצות-הברית על דרישתה של ישראל תי סוג ללא-דיוחי.

כאשר נסתיים הנאום, היתה ההתרשמות הראשונה כי דויד בן-גוריון ענה: "לא!" אך הנאום היה נאום בנגוריוני טיפוסי: בעיר מליצותיו הרמות היה טמון האגוז המר של הכניעה. רק מומחים בסככי הדי תהליכים הפוליטיים יכלו לראותו ממבט ראשון.

אולם כבר למחרת היום, כאשר החל הדיון בכנסת על הודעת ראש-הממשלה, לא היה צורך בכל מומחיות פוליטית כדי להבין את תוכנו האמיתי של הנאום. תחת לברך את ראש-הממשלה על החלטתו של לא לסגת, החלו דוברי המיפלגות להשי מיע אימים כי הם יתנגדו בכל תוקף ל החלטת בן-גוריון. אפילו איש קואליציה מובהק כינאל אלון, איים בפיצוץ הקואליציה, ציה, אם בן-גוריון לא יירעת מהחלטתו ל היכנע לאמריקאים.

לאט-לאט התבהר תוכנם האמיתי של דברי בן-גוריון. התבהרה גם כוונתו של הדיון המחודש בכנסת: ביטול ההחלטה מלפני חודש, שקבעה כי לא תהיה נסיגה נוספת, ומתן יד חופשית לראש-הממשלה לסגת לכל קו, שיראה לו כמתאים לשמש גבול למדינת ישראל.

היה זה ניגוד עגום לנכונותו של העם לשאת בכל סבל, ובלבד שלא לסגת.

מפלגות

פיצוץ ז

הסערה הרועשת ביותר נגד החלטת הדי נסיגה של דויד בן-גוריון קמה מצד שותפי תו לקואליציה. אחדות-העבודה, בה בשעה שיחרר המיפלגות עדיין הזכירו את ישיבת הממשלה במונחים מעורפלים. כבר גילה ומרחב, יומון אחדות-העבודה, את משמ עותה האמיתית של החלטתה, שנתקבלה ברוב קולות, כששרי אחדות-העבודה רי מפ"ם מתנגדים לה.

האיום בפיצוץ הקואליציה הפך לגורם נכבד מאוד בחישובי בן-גוריון. שני שרי אחדות-העבודה הודיעו בפירוש כי לא יקבלו על עצמם את עול המרות הקואליציונית, ולא יצביעו בכנסת בעד שיחרור הממשלה מהחלטתה שלא לסגת, שהת קבלה ב-23 בינואר.

בן-גוריון הבין כי המצב מסוכן, וכי אינו יכול יותר לסמוך על שני שרי אחר דות-העבודה בממשלה. שהם, למעשה, אך כינורות שניים בתזמורת מיפלגתם. שיעוציו מנו בקדחתנות את הקולות שי אפשר לגייס בכנסת, במיקרה שאחדות העבודה תעמוד בסירובה, פעל בן-גוריון מעל לראש של שני השרים, ישראל בר יהודה ומשה כרמל. הוא פנה ישר למנצי חים האמיתיים על מנגינות המיפלגה: "חייבים ישראל גלילי, יגאל אלון ויצחק בן-אהרון.

המארגנים שכתו להביא בחשבון רק דבר אחד: הצלחתה של תוכנית מן הסוג של שלושה בסירה אחת תלויה, לשבט, או לחסד, בידי הקהל. אם בפעמים קודם מות נמצא לסירה קהל סטודנטים שואף בידור, שהיה מוכן לכל עזרה נחוצה, הרי הפעם ישב באולם קהל קונה-כרטיסים, שי חיכה לתמורה לכספו. מה שגרוע יותר: חבורת הסטודנטים הגיעה לאולם בהחלטה נחושה לפוצץ מתחת לסירה מוקש תתי מימי, כגמול.

ברגע הראשון, כאשר פתח יצחק שמעוני בקול חייכני את התוכנית: "בצורת ישושו הערב, משוט אל משוט..." החלו להישמע ביציע קולות ועם הסטודנטים. החיך נעלם מעל פניו של שמעוני והוא קרא: "מה העניינים, סטודנטים?" תשובתו הדי שואגת של היציע: "למה לא נתת לנו כרטיסים?" שמעוני, בנסותו להרגיע את הרוחות, קרא: "אם יש לכם משהו נגדנו, הבה ניפגש על כוס קפה ונברר." צעקת התשובה של היציע: "באיזו שעה ובאיזה מקום?"

גורלה של "עדה השמנה". ההמשך לא היה טוב מן ההתחלה. קודם כל ערך הקהל קבלת-פנים זועמת ביותר למשתתפת החדר בצוות, עדה בן-נחום. הידועה בירושלים יותר בכינויה "עדה השמנה". מיד כאשר פתחה את פיה, קידם אותה מטר קריאות בוז: "הורדו!" הפרעות החמירו עוד, נוכח העובדה שסידרת הדי שאלות הראשונה לא העלתה מפיות הצוות הברקות מעולות ביותר. קריאות בוז הפסי קו את גבריאיל צפרוני, שרצה להאריך ב הסברת אחת מתשובותיו. כאשר חזר ל מיקרופון שמעוני עצמו, כדי לבשר על ההמשך, התארגנה קבוצת-צוחקים-בקול רם, שהשמיעה את גלי צחוקה המלאכותיים במקומות הפחות מתאימים. בהתקרב התוכנית לסיומה, כשהיה על

טכסים פוליטי? בן-גוריון הסביר כי הצעות הנסיגה שהועברו לושינגטון בי אמצעות אבא אבן לא היו אלא טכסים פוליטי מתוחכם, שיידחה את קבלת החלטת הסנקציות, ויעסיק את האמריקאים בלך-שוב.

באותו זמן יוצר בדעת הקהל העולמית הרושם כי ישראל מוכנה לפשרות, ואם לא יסתיים העניין בשלום, לא יהיה זה בגלל עקשנותה.

גלילי השיב כי אינו מאמין שזהו טכסים בלבד, וכי לדעתו, מתכוון בן-גוריון באמת לקבל את האולטימטום האמריקאי. אלון וברייהודה היו גמישים יותר.

כאשר התכנס הכנסת, אי-אפשר היה לדעת איזה משני חלקי הצמרת באחדות העבודה יכריע. אולם דבר אחד היה ברור: המיפלגה תקבע את עמדתה הסופית רק ל אחר שהיה ברור כי הצעות אבן לא היו טכסים פוליטי פיקח, אלא כניעה מחלי טת, ואז, יצטרך דויד בן-גוריון למצוא שותפים חדשים לממשלה.

רדיו

מוקש חתימי

אם עד כה התנהלה התוכנית שלושה בסירה אחת על מי-מנוחות, הרי השבוע היא נתקלה במוקש חתימי ראשון, שי איים להטביעה בתהומות.

הכל החל בצעד תמים אחד: הנהלת קול ישראל החליטה כי לאחר פירסומה הרב תוכל לשמש מקור-הכנסה נאה. לפיכך הוחלט להעביר את התוכנית לאור לם יוצר המרווח.

"לילה בהירש השחור" תצלום מתוך מישפטו של עמוס בן-גוריון. ...עמוס הוא עמוס, אבל כסף הוא כסף, אמר אחד העדים, אליהו ספקטור, משותפו של בן-גוריון. העולם הזה הביא את סיפור בילוייו של סגן המפכ"ל בקפוח הירש השחור בכפר-שמריו.

המוסיקאי של התוכנית, קארל סלומון, לארגן את השמעת השיר החדש של הדי תוכנית, שנקרא בשם "אל תאמיני לו", מצא הקהל צורת תגובה חדשה: הוא קם והחל לפנות את האולם בהמוניו. בסיום השיר, כבר היה האולם ריק למחצה.

מכתבים

הפגנת השבוע

בקשר לתמונת-השבוע מהפגנת הסטודנדיים (נגד הנסיגה מסיני ונגד מזכיר הא"ר) - העודם הזה (1009): יומי ההפגנה קראו, אומנם, לציבור הסטודנטים בכללן להשתתף, אך הנענים היו בעיקר אנשי התא של תנועת החירות. מתא אחדות העבודה לא השתתף בהפגנה איש, כי חזקה עליהם מצוות מצביאים, כי אחדות העבודה לא תשתתף בהפגנות רחוב, זה היה לפני שהמציא שח קומתו לפני מנהיג האומה. למען הדיוק היסטורי, ארבעה מן העצורים נמנים עם תא תנועת החרות ב אוניברסיטה ושניים הם בלתי תלויים.

עקיבא נזק, אחד העצורים, ירושלים

אנשים

● את חומרת המצב המדיני ביטא הדי שבוע ראש-הממשלה דויד בן-גוריון, כשיצא משיבת-הממשלה, בהניפו את ידו בייאוש ובקראו בקול: "אוי, ריבוינו של עולם!"

● שריהודאר, הד"ר יוסף בורק, על הצהרותיו האחרונות של שרי-החוק האמריקאי: "דאלאס עושה הכל כדי להוציא מצריים מן המיצר ואת ישראל מהמיצרי רים".

● אלמוני, אחרי שעלום בן-גוריון סיפר בבית-המישפט באריכות על שירותו בהגנה: "זוהי אחת מצורות ההתגוננות הדי מקובלות ביותר בארץ".

● שר המיסחר והתעשייה סינחם ספרי, אחרי שאחדות-העבודה איימה ב פרישה מן הקואליציה: "המאפיות החלו הדי שבוע באפיית המצות - ואילו בממשלה התחילו באפיית המריבות".

● שר החינוך והתרבות זלמן ארן, בהביעו התנגדות לקיצוץ התקן של משרדו לאור מצב התירום: "אתם דורשים מ המישרד לא רק את ליטרת הבשר, אלא גם את ליטרת השר".

● סיפור צעיר שהתעם לא מכבר על המשורר אברהם שלונסקי, שהפריז לדעתו בהכנסת תיקונים בכתב-ידו, והוא שאל את המשורר: האם לעולם אינך עובר על משוה מבלי לתקן אותו? השיב הדי משורר: "כן, כביש".

● ח"כ מפא"י זלמן שז"ר נראה הדי שבוע כשהוא מסתובב ברחובות תל-אביב בשעה מאוחרת בלילה. מחפש את רחוב פילון, לאחר שפגש מכו, התברר כי שז"ר גר בירושלים בסביבות רחוב פילון, ר באתו לילה שכה כליל כי הוא נמצא בתל-אביב ולא בירושלים.